ESBJERG

BY- OG
ERHVERVSØKONOMISKE
OVERSIGTER

3. Aargang

Nr. 3 . December 1943

Boligproblemet er et af de vanskeligste Problemer for de fleste af Danmarks Byer i Øjeblikket. Det kniber med at skaffe Lejligheder — ikke mindst i de Byer, hvor Tilflytningen har været stor i de senere Aar. For at give et Indtryk af Forholdene i Esbjerg paa dette Omraade handler dette Hefte om Boligforholdene inden for Kommunen, om Udviklingen, om Esbjergs Boligstandard i Dag og om den Indsats, der fra Kommunens Side er gjort for at imødegaa Vanskelighederne i de sidste Aar.

Esbjerg by- og erhvervsøkonomiske oversigter indeholder denne gang fortrinsvis oplysninger vedrørende boligbyggeriet.

En artikel viser resultatet af en undersøgelse af lejlighederne i Esbjerg med hensyn til størrelse og beliggenhed, udstyr med tekniske installationer m. v., medens man i en anden artikel fortæller om den indsats, der fra det offentliges side er gjort for at afbøde de vanskeligheder, der opstod, da det private byggeri ved krigens udbrud gik i staa og kun i begrænset omfang senere blev genoptaget, medens Esbjergs befolkningstilvækst fortsatte til tider endda med øget hast.

Denne indsats har i meget høj grad afhjulpet boligbehovet, men selvsagt ikke kunnet forhindre, at den stærke tilflytning til Esbjerg stadig gør spørgsmaalet om fremskaffelse af boliger aktuelt.

Medens man i forrige hæfte kunde bringe hovedresultatet af skatteligningen for aaret 1942, har man nu statistisk bearbejdet denne lignings resultater og foretaget en sammenligning med det sidste førkrigsaar, en sammenligning, der viser, at indtægtsfordelingen har været underkastet meget store forskydninger i retning af de højeste Indtægter.

L. HØYER-NIELSEN,
Borgmester.

„Esbjerg"

er udgivet af Esbjerg Byraad og Esbjerg Erhvervsraad og redigeret af Kommunaldirektør Hans Nielsen og Erhvervschef Rudolf Jørgensen.

Heftet udsendes 4 Gange aarligt og bringer by- og erhvervsøkonomiske Oversigter for Esbjerg By. Det udsendes gratis til Interesserede ved Henvendelse til Ekspeditionen: Esbjerg Erhvervskontor, Torvegade 25, Telefon 2579.

*

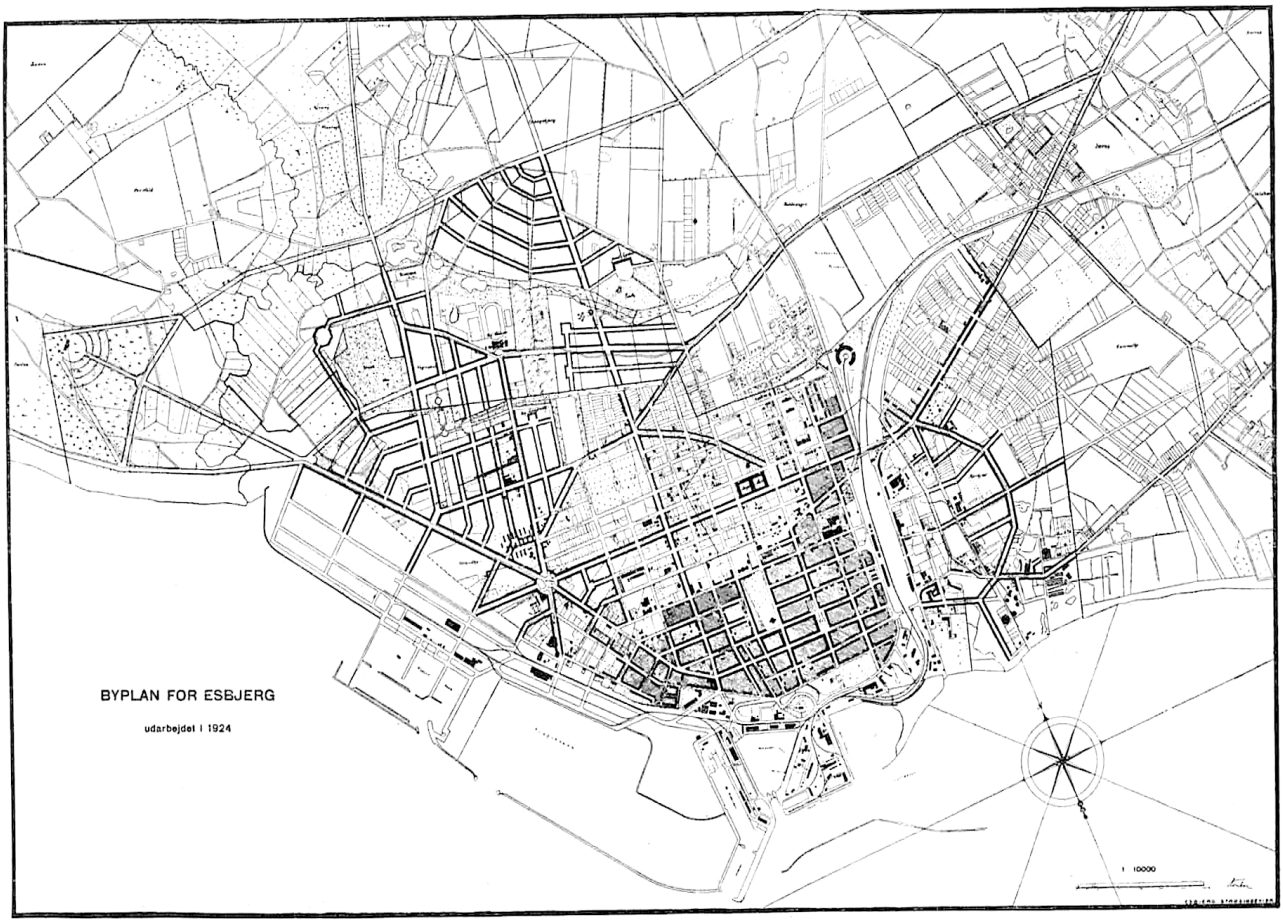
Næste Nummer

vil bringe en Oversigt over Indkomst- og Erhvervsforholdene i Esbjerg. Skatteværsenets Talmateriale analyseres, og Forskydninger fra 1941 til 1942 undersøges. I Tabelform bringes en fuldstændig Oversigt over Indkomst- og Erhvervsfordelingen.

*

Indhold

Forord ..... Side 2
Esbjergs Byplan ..... „ 3
Boligstatistik ..... „ 5
Det offentlige Byggeri... „ 9
Skattestatistik ..... „ 14
Statistikken fortæller ... „ 16
Fra By og Bedrifter ..... „ 17

Esbjergs Byplan

I dette Hefte, der særlig beskæftiger sig med Boligforhold, skal ogsaa fremsættes nogle Bemærkninger om et af de Forhold, der danner Baggrunden for en Bys Bebyggelse, nemlig *Byplanen*.

Ofte hører man anført, at den unge By Esbjerg med sit retvinklede Gadenet allerede fra Byens Grundlæggelse har løst sit Byplanspørgsmaal. Dette skyldes imidlertid en Misforstaaelse af Begrebet Byplan, en alt for snæver Opfattelse af dette Begreb. Medens man ved Fastlæggelsen af Esbjergs Gadeplaner umiddelbart efter Havnens Anlæg, nemlig i 1870, derefter i 1887 og endelig i 1896 traf Bestemmelse om Gennemførelsen af Esbjergs Gader næsten udelukkende efter rette Vinkler, havde man her som andetsteds ikke noget Blik for Værdien af at ordne alle de Forhold, som man nu har Mulighed for at indordne under en Byplan.

Her skal særlig peges paa: Bestemmelser om Bebyggelsesarter og deres Fordeling paa Omraadet, derunder i Henseende til Benyttelse til Bolig-, Forretnings- eller Industriformaal, Bebyggelsens ydre Former, Beliggenhed af offentlige Bygninger og Anlæg, Torve, Pladser m. m.

At man ikke har skænket disse Hensyn alt for stærk Interesse, kan enhver, der passerer Esbjergs Gader, selv overbevise sig om. Høj og lav Bebyggelse varierer i en saadan Grad, at selv den allerstørste Individualist sikkert vil indrømme, at en Smule offentlig Indgriben her havde været paa sin Plads. Kun to mindre Kvarterer, en lille Del af „Digterkvarteret" og Kvarteret om Zionskirken, har været for-

synet med Byggeservituter og udviser en ensartet Karakter.

Heller ikke Gadeplanen er blevet, som man i Dag kunde ønske sig. Det er blevet en Gene for den moderne Trafik, at Gadeplanens „Firkanter" blev afsat alt for smaa med deraf følgende ringe Afstand mellem Gadehjørnerne og daarlige Lysforhold i Karreerne, og at alle Gader afsattes med samme Bredde, hvilket gav en tilfældig Trafikfordeling. Endvidere har Banen skaaret Byen i to Stykker, som det indtil nu ikke er lykkedes at forbinde paa rationel Maade.

Sammenblandingen af Bebyggelse, tjenende Boligformaal og Industriformaal, kendes ogsaa her, men dog i noget ringere Omfang end i mange andre Byer; dette skyldes alene Esbjergs begrænsede Industri, og at denne Industri for en stor Del er saa stærkt knyttet til Havnen, at den af sig selv har fundet sin Plads paa Havnens Omraade.

Ordning af disse Problemer er altsaa her som andetsteds forbeholdt Nutiden, og i 20'erne udarbejdede Esbjergs Stadsingeniør hosstaaende Byplan.

Naar denne Byplan ikke blev gennemført, skyldtes det ikke mindst de stramme Erstatningsbestemmelser i Byplanloven af 1925.

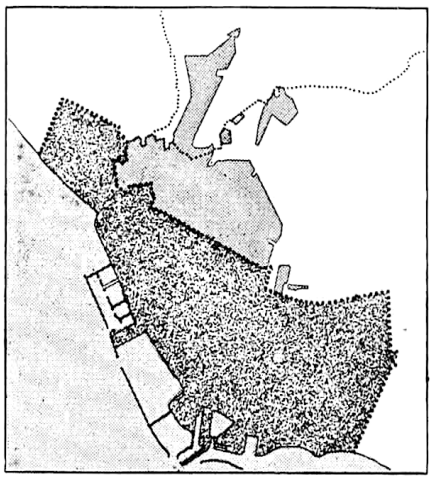
Imidlertid har Byplanloven af 1938 dels skabt et betydeligt bedre Grundlag for Opnaaelse af de tilsigtede Formaal ved en Byplan, end Tilfældet var med Loven af 1925, og dels gjort Udarbejdelse af en Byplan obligatorisk.

Naar Esbjerg ikke straks efter 1938-Lovens Ikrafttræden, men først nu paabegynder Udarbejdelsen af sin Byplan, skyldes det særlig det Forhold, at næsten hele den Del af Bysamfundet Esbjerg, der ligger inden for Kommens Grænse, allerede er udbygget. Forholdet er nemlig det, at medens Esbjerg, siden den i 1894 blev selvstændig Kommune, er vokset fra ca. 6.000 til over 36.000 Indbyggere, er dens Areal omtrent det samme, nemlig ca. 500 ha, idet den eneste Indlemmelse, der har fundet Sted, er nogle ved Stranden Nordvest for Byen beliggende Arealer af Sædden og Fourfeld Byen i Guldager Sogn (Kgl. Resolution af 3. November 1916). Udregnet pr. ha er Befolkningstætheden i Esbjerg 72.

Esbjerg Kommune raader derimod uden for sine egne Grænser over betydelige Arealer, hvoraf store Dele er byggemodne i samme Øjeblik, de ogsaa i kommunal Henseende tilhører Esbjerg. Størrelsen af de Esbjerg tilhørende Arealer beliggende umiddelbart uden for Bygrænsen udgør ca. 200 ha, og for disse Arealer udarbejdes nu Byplan.

Da ca. 90 ha er beplantede Arealer, bliver der samtidig truffet særlige Bestemmelser om fremtidig Bebyggelse af alle Arealer, der er beliggende umiddelbart op til Plantningerne, og om Bevarelse af visse grønne Omraader. Naar dette nu er muligt, skyldes det den af Esbjerg førte Jordpolitik, som i et senere Hefte skal gøres til Genstand for Omtale.

Hans Nielsen.

Figuren viser Størrelsen af de Arealer, som Esbjerg Kommune har købt lige udenfor Kommunegrænsen (mørk Tone angiver de indkøbte Arealer, de store Prikker angiver Grænsen for Esbjerg Kommune).

Boligstatistik

Den Boligstandard, man her i Landet havde naaet, før Krigen væsentligt begyndte at øve Indflydelse paa Byggeriets Omfang og Kvalitet, blev udførligt belyst gennem den af Statistisk Departement i November 1940 foretagne Undersøgelse over Husleje- og Boligforhold. Resultaterne af denne Undersøgelse, der findes offentliggjort i „Statistiske Meddelelser", giver Muligheder for Bedømmelse af Boligforholdene i hele Landet saavel som i de enkelte Distrikter og Købstæder.

I det følgende skal kort omtales det Billede, Undersøgelsen giver af Forholdene i Esbjerg i Sammenligning med Forholdene i Byer af tilsvarende Størrelse.

I.

Lejlighedernes Beliggenhed.

I Tabel 1 er Lejlighederne i Esbjerg og i samtlige Provinsbyer med over 20.000 Indbyggere fordelt efter deres Beliggenhed.

Omkring Gennemsnitstallene for de største Provinsbyer er der en ret kraftig Spredning fra By til By, men det fremgaar dog med Tydelighed, at Esbjerg er sparsomt forsynet med Baghuslejligheder, hvilken Fordel vel i Hovedsagen hænger sammen med Byens unge Alder.

Endvidere fremgaar det, at Esbjerg ikke er nogen Villaby i Sammenligning med de øvrige større Provinsbyer. Kun Aarhus og Aalborg har procentvis mindre Villabebyggelse, nemlig henholdsvis 5,7 og 6,0 %. Til Belysning af de store Forskelligheder kan nævnes, at Odense og Fredericia har 22,4 % Villabebyggelse.

Man kunde heraf faa det Indtryk, at Bebyggelsen i Esbjerg i udpræget Grad var højt Etagebyggeri. At dette imidlertid ikke er Tilfældet, fremgaar af Tabel 2, der viser Lejlighedernes procentvise Fordeling efter Etage.

En nærmere Undersøgelse af Tallene bekræfter den Opfattelse, at Esbjerg er en By

Tabel 1. *Antal Lejligheder i*

	Forhus og Rækkehus	Baghus	Villa	Sommerhus og Barakker	Tilsammen
	%	%	%	%	%
Esbjerg	87,9	3,5	8,2	0,4	100
Provinsbyer med over 20.000 Indb.	81,8	5,1	12,6	0,5	100

Tabel 2. *Antal Lejligheder.*

	i Kælderen	i Stuen	paa 1. Sal	paa 2. Sal	paa 3. Sal	paa 4. Sal	paa 5. Sal	paa Kvist	Ialt
	%	%	%	%	%	%	%	%	%
Esbjerg.....	1,7	38,4	32,4	18,4	5,3	0,4	—	3,4	100
Provinsbyer med over 20.000 Indb.	1,7	37,4	30,7	16,6	7,5	3,2	0,3	2,6	100

med lavt Byggeri, idet saavel Aarhus, Odense, Aalborg som Randers har forholdsvis flere Lejligheder paa 3. og 4. Sal. Det bemærkes, at Kvistlejlighederne er udskilt som en Gruppe for sig, uanset paa hvilken Etage de ligger. Dette medfører paa Grund af de mange 1-Etages Huse med udbygget Kvist, at Esbjerg her ligger relativt højt, idet kun Byerne Randers, Horsens og Vejle har procentvis flere Kvistlejligheder end Esbjerg.

II.

Lejlighedernes Fordeling efter Værelsesantal. (Tabel 3).

Med Hensyn til Lejlighedernes Størrelse i de forskellige Byer synes der ikke at gøre sig nogen udpræget Tendens gældende, og man kan for Esbjergs Vedkommende blot fastslaa, at Byen har forholdsvis faa af de meget store Lejligheder, idet Procenten for 8 eller flere Værelses Lejligheder ikke blot her ligger under Gennemsnittet, men under alle de øvrige Byer med over 20.000 Indbyggere.

III.

Lejlighedernes Udstyrelse.

Undersøgelsen omfattede endvidere Spørgsmaalet om, i hvor mange Lejligheder der fandtes Lys, Gas, W. C., Bad, Centralvarme og Varmtvandsanlæg. I Tabel 4 er der anført, hvor stor en Procentdel af Lejlighederne i Esbjerg, der har installeret de forskellige Bekvemmeligheder, og til Sammenligning er anført Resultaterne for de 10 største Provinsbyer under eet.

Det fremgaar af en nærmere Undersøgelse, at Lejlighederne i Esbjerg, hvad angaar Installation af Lys og Gas, ligger i Spidsen. Hvad angaar W. C., er kun Aarhus og Aalborg, og hvad angaar Bad, kun Aarhus og Odense bedre forsynet.

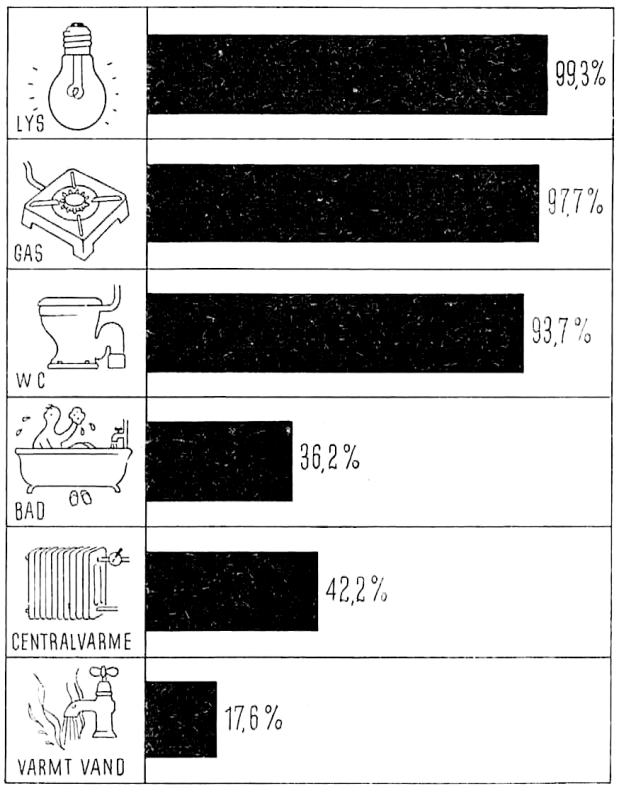
En Ejendommelighed for Esbjerg er det forholdsvis meget store Antal Lejligheder med Centralvarme, ialt 42,2 %. Til Sammenligning kan nævnes, at i Aarhus er Procenten 38,6, i Odense 28,8, i Aalborg 24,1 og i Randers 20,8. For en stor Del kan Forklaringen

Tabel 3. *Lejligheder med*

	1 Vær.	2 Vær.	3 Vær.	4 Vær.	5 Vær.	6 Vær.	7 Vær.	8 el. fl. Vær.	Ialt
	%	%	%	%	%	%	%	%	%
Esbjerg	5,3	42,3	32,4	11,8	4,3	2,2	1,0	0,7	100
Provinsbyer m. over 20.000 Indb.	6,4	43,3	30,8	10,9	4,4	2,1	1,1	1,0	100

Tabel 4. *Lejligheder med*

	Lys	Gas	W. C.	Bad	Centralvarme	Varmt Vand
	%	%	%	%	%	%
Esbjerg	99,3	97,7	93,7	36,2	42,2	17,6
Provinsbyer med over 20.000 Indb.	98,5	95,2	80,7	35,0	27,9	23,9

herpaa findes i Byens stærke Vækst i netop den Tid, hvor Centralvarmeinstallationen begyndte at blive almindelig.

Medens Varmtvands-Installationen i alle Byer findes i næsten samme Omfang som Centralvarmen, idet Forskellen højst er ca. 5—6 %, er der for Esbjergs Vedkommende, som det vil ses, en Forskel paa ca. 25 %, hvilket altsaa betyder, at for hver 100 Lejligheder med Centralvarme i Esbjerg er der 25 uden varmt Vand, medens Forholdet for de større Provinsbyer under eet er det, at for hver 100 Centralvarmelejligheder er kun 4 uden varmt Vand. Skønt der i Esbjerg saaledes er dobbelt saa mange Lejligheder med Centralvarme som i Randers, har Esbjerg betydeligt færre Varmtvands-Installationer. Skulde man heraf fristes til at drage den Slutning, at den hygiejniske Standard i Esbjerg lod en Del tilbage at ønske, maa Esbjergborgeren trøste sig med, at Badeindretning som nævnt findes i relativt stort Omfang, og at Husværterne i vid Udstrækning installerer Gasbadeovne, hvilket sikkert i nogen Grad har sin Aarsag i de relativt lave Gaspriser i Esbjerg.

IV.

Beboelsesforholdene.

Det fremgaar saavel af Tabel 5 som af en nærmere Undersøgelse af de enkelte Byer, at Esbjergs Lejligheder er forholdsvis tæt befolket, idet Antal Beboere pr. Lejlighed i saavel 2, 3 og 4 Vær. Lejligheder er større end i nogen af de øvrige større Provinsbyer.

For de smaa Lejligheder (1 Vær.) og de helt store Lejligheder (5 Vær. og derover) ligger dog Aalborg i Spidsen, men tæt fulgt af Esbjerg.

I Tilknytning hertil kan anføres nedenstaaende Oversigt (Tabel 6), der viser de saakaldte overbefolkede Lejligheders Andel af den samlede Lejlighedsbestand.

Ved tidligere Tællinger er en Lejlighed altid betragtet som overbefolket, naar der fandtes mere end 2 Beboere pr. Værelse. Da Lejligheder af denne Art bebos af mange forskellige Typer af Familier, der ikke i samme Grad stiller Krav til Husrum, idet det spiller en ikke ringe Rolle, om der i Husstanden er mange eller faa Børn, har man ved Tællingen af 1940 opgjort Antallet af overbefolkede Lej-

Tabel 5. *Gennemsnitlig Antal Beboere pr. Lejlighed.*

	1 Vær.	2 Vær.	3 Vær.	4 Vær.	5 Vær. eller flere
Esbjerg	1,41	3,02	3,65	4,04	4,85
Provinsbyer med over 20.000 Indb.	1,33	2,73	3,31	3,72	4,56

ligheder paa to Maader. Den ene Opgørelsesmaade regner med 1 Barn = 1 voksen, medens den anden tager Hensyn til, at Børnene ikke kræver samme Plads som de voksne, hvorfor et Barn er omregnet til ½ voksen. Endelig har man endvidere foretaget en særskilt Optælling for Lejligheder beboet af Arbejdere.

Der er saaledes ingen Tvivl om, at Esbjerg allerede, da Tællingen blev foretaget, havde overordentlig mange overbefolkede Lejligheder. For en mindre Dels Vedkommende kan dette dog forklares ved Tilstrømning af fremmede Arbejdere, der paa Grund af de gunstige Beskæftigelsesforhold indvandrede til Byen i Sommeren og Efteraaret 1940, altsaa umiddelbart før Boligtællingen fandt Sted. Medens den normale aarlige Befolkningstilvækst før Krigen saaledes androg ca. 5—600, var den for Aaret 1940 ca. 1.000.

Det kan nævnes, at Undersøgelsen gav til Resultat, at af det samlede Antal Husstande i Esbjerg havde 4.548 eller ca. 47,4 % eet eller flere Børn, 4,5 % holdt Husassistent, og 10,2 % havde een eller flere Logerende. For Provinsbyerne med over 20.000 Indbyggere under eet var de tilsvarende Procenter henholdsvis 39,9, 4,7 og 7,4.

V.

Huslejens Størrelse. (Tabel 7).

De anførte Gennemsnitshuslejer er beregnet under den Forudsætning, at Lejlighederne i de forskellige Byer fordeler sig efter Størrelse paa ensartet Maade, idet et simpelt Gennemsnit vil paavirkes af, om der i Byerne findes mange store eller smaa Lejligheder.

Som Hovedregel er Huslejen stigende med Byernes Størrelse. Dog er ogsaa Byernes Vækst af afgørende Betydning for Huslejens Størrelse.

Gennemgaaende ligger Esbjerg for saavel nye som gamle Lejligheder efter de større Byer Aarhus, Odense og Aalborg, men over Randers. En nærmere Undersøgelse synes at tyde paa, at Huslejen for de nyere Lejligheder i Esbjerg ligger paa et lidt lavere Niveau end i Randers.

Tabel 6. *pCt. overbefolkede Lejligheder* (mere end 2 Beboere pr. Værelse).

	1 Barn = 1 voksen			1 Barn = ½ voksen		
	Arbejdere	Andre	Ialt	Arbejdere	Andre	Ialt
	%	%	%	%	%	%
Esbjerg	13,3	5,3	8,3	5,5	2,8	3,8
Provinsbyer med over 20.000 Indb.	9,9	3,1	5,7	4,1	1,5	2,5

Tabel 7, *Gennemsnitlig aarlig Leje pr. Lejlighed 1940.*

	1 Vær.	2 Vær.	3 Vær.	4 Vær.	5 Vær.	6 el. fl. Vær.	Ialt	Heraf	
								Ejer-Lejligh.	Udlejede Lejligh.
							Standard-Gennemsnit		
	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.
Esbjerg	329	504	624	787	956	1293	631	607	633
Provinsbyer med over 20.000 Indb.	283	484	616	800	1016	1484	632	579	644

Det offentlige Byggeri

Under denne Krig saavel som under den sidste opstod der for Kommunerne en lang Række Problemer, blandt hvilke Husvildespørgsmaalet sikkert maa siges at være et af de allervanskeligste at løse.

Hvad angaar Krigen 1914—18, lettedes Forholdet for Esbjerg Kommune i de første Par Aar i væsentlig Grad ved et stort og omfattende privat Byggeri i Aarene 1911—14. Da der tillige hermed skete en stærk Udvandring fra Byen i Krigens første Aar, varede det her forholdsvis længe, før Problemet kom Byraadet paa nært Hold.

Medens langt de fleste Byer saaledes allerede i Oktober 1916 kunde tælle adskillige husvilde, var der i Esbjerg paa dette Tidspunkt ca. 6,3 % ledige Lejligheder — altsaa langt over den Ledighedsprocent, man kan ønske, der ligger omkring 2 %. Som en Følge heraf var Esbjerg den eneste Købstad, hvor Huslejen i Perioden 1911—16 ikke steg. Provinsbyerne med over 15.000 Indbyggere viste saaledes gennemsnitlig i dette Tidsrum en Huslejestigning paa 7,5 %, medens Esbjerg viste en Nedgang paa 2,2 %. Til Trods for, at det private Byggeri gik fuldstændig i Staa ved Krigens Udbrud, var der saaledes stadig Overflod af ledige Lejligheder efter to Aars Forløb. Det følgende Aar voksede Befolkningstallet imidlertid med henimod 1.000 paa Grund af Fiskeriets ekstraordinært gode Indtjeningsmuligheder, og nu blev de ledige Lejligheder hurtigt taget i Brug; i Oktober 1917 maatte Kommunalbestyrelsen skaffe 2 husvilde Familier midlertidigt Husly.

Det var med nogen Tøven, Kommunalbestyrelsen paatog sig Boligbyggeri, der paa dette Tidspunkt var en for Kommunen ganske ny Opgave.

I Byraadets Møde den 11. Januar 1917 var det med 12 Stemmer blevet vedtaget at lade opføre 48 Lejligheder, men paa konservativt Forslag vedtog man 3 Maaneder senere at udsætte Sagen i Haab om, at Boligforeningsbyggeriet skulde tage Fart.

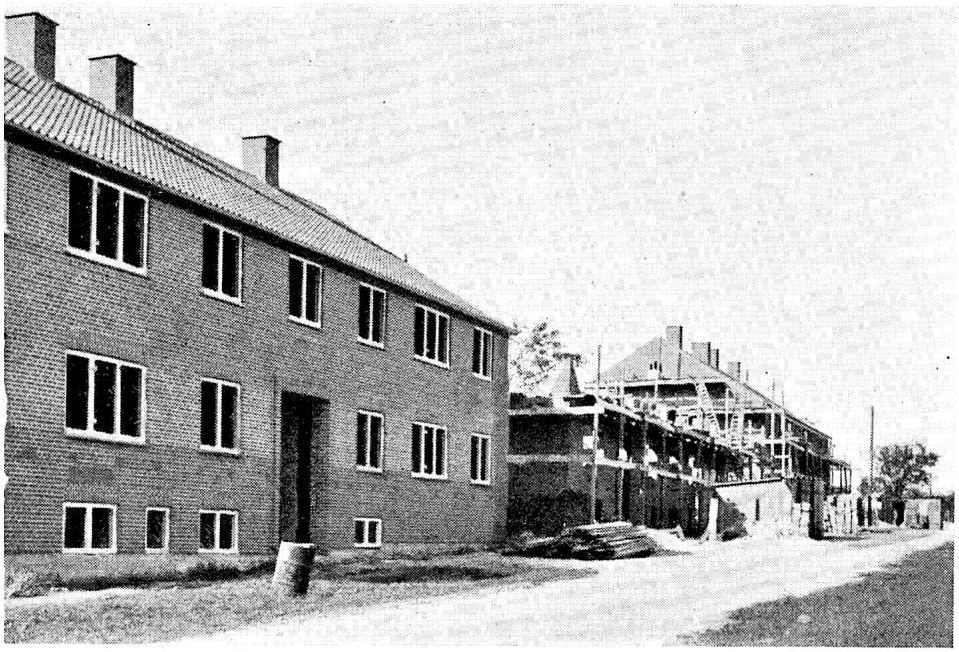
Fra August 1917 til August 1918 opførtes der imidlertid kun ialt 42 Lejligheder, hvoraf 36 af Arbejdernes Boligforening med Støtte af Kommunen i Form af Laan.

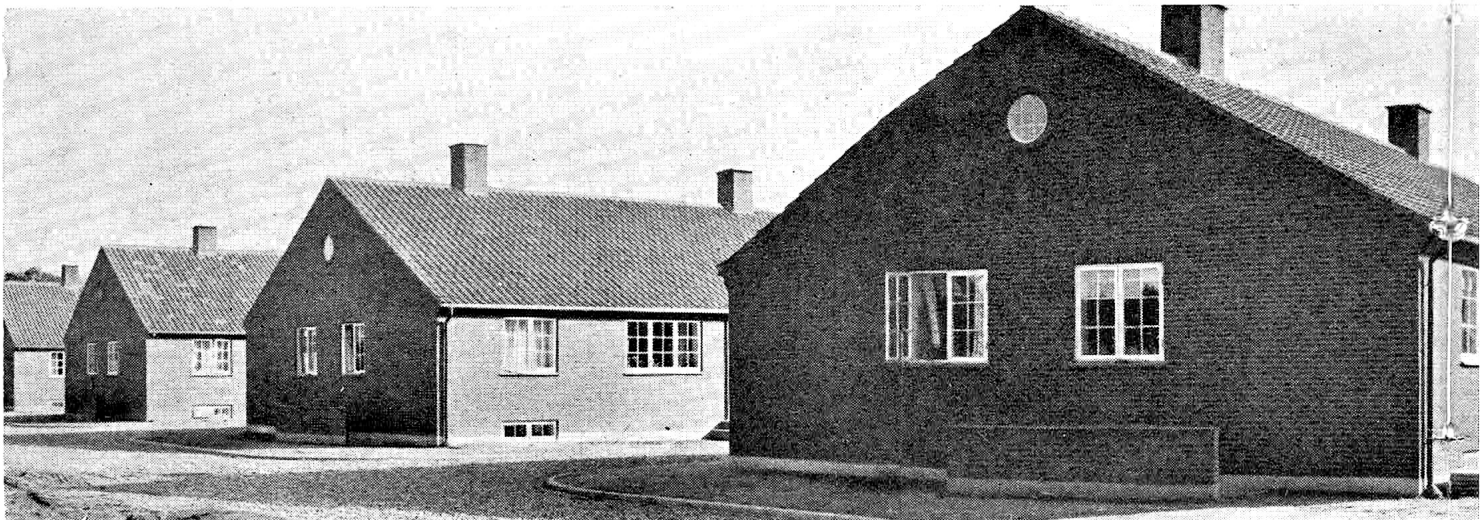
Da Befolkningen stadig voksede stærkt, forslog et saadant Byggeri ikke stort, og nu

Antal Lejligheder taget i Brug i Esbjerg.

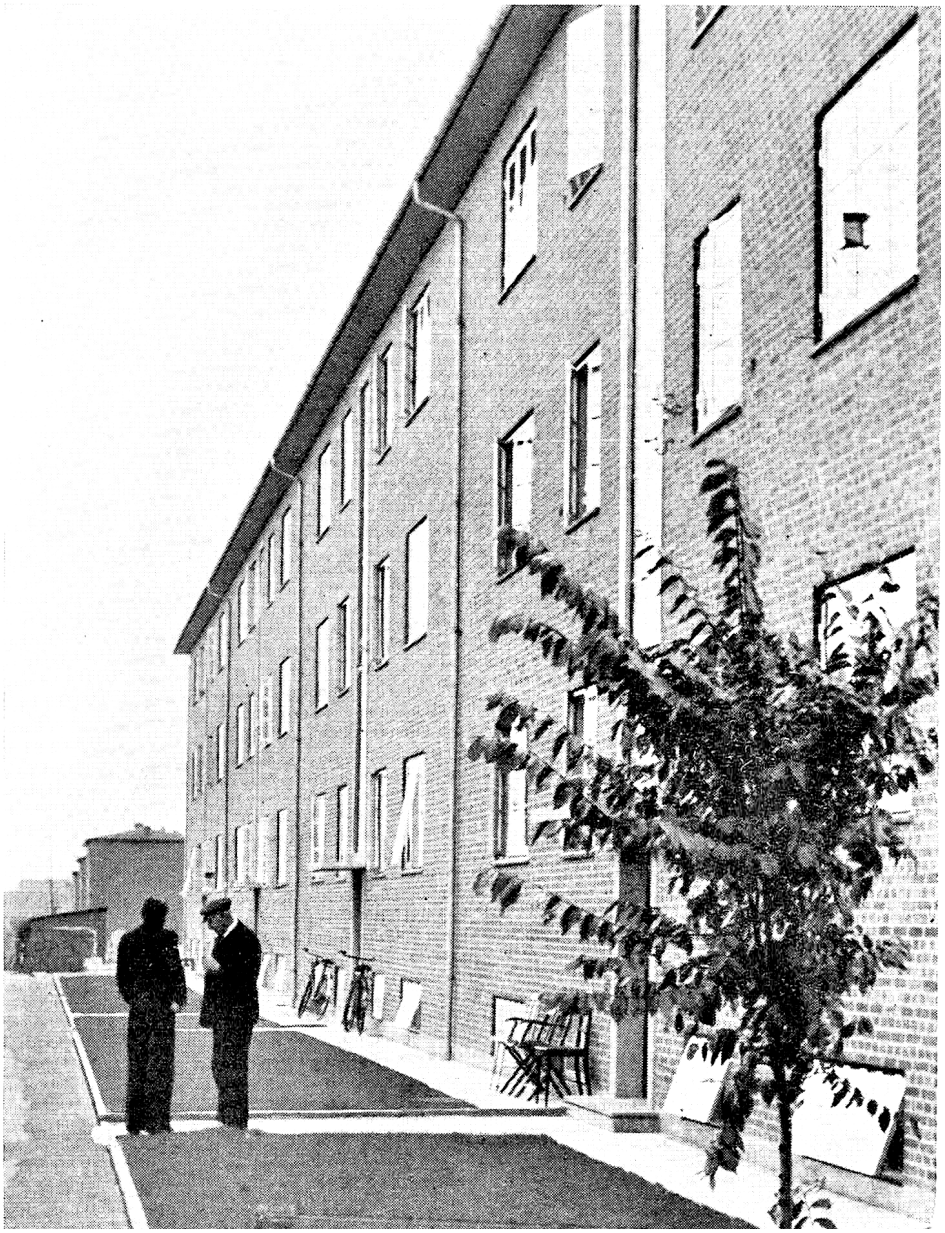
	Privat	Boligforeninger	Kommunen	Ialt
1917 . . .	5	—	—	5
1918 . . .	6	36	—	42
1919 . . .	—	80	64	144
1920 . . .	5	18	101	124
1921 . . .	11	45	—	56
1922 . . .	12	18	12	42
1923 . . .	101	82	26	209
1924 . . .	53	—	—	53
1925 . . .	44	2	32	78
1926 . . .	98	110	52	260
1927 . . .	73	48	—	121
1928 . . .	228	—	—	228
1929 . . .	284	—	—	284
1930 . . .	338	—	—	338
1931 . . .	270	—	—	270
1932 . . .	94	—	24	118
1933 . . .	173	51	48	272
1934 . . .	328	12	94	434
1935 . . .	323	36	—	359
1936 . . .	337	—	22	359
1937 . . .	173	36	—	209
1938 . . .	157	—	48	205
1939 . . .	313	10	—	323
1940 . . .	67	82	—	149
1941 . . .	65	—	—	65
1942 . . .	51	26	71	148

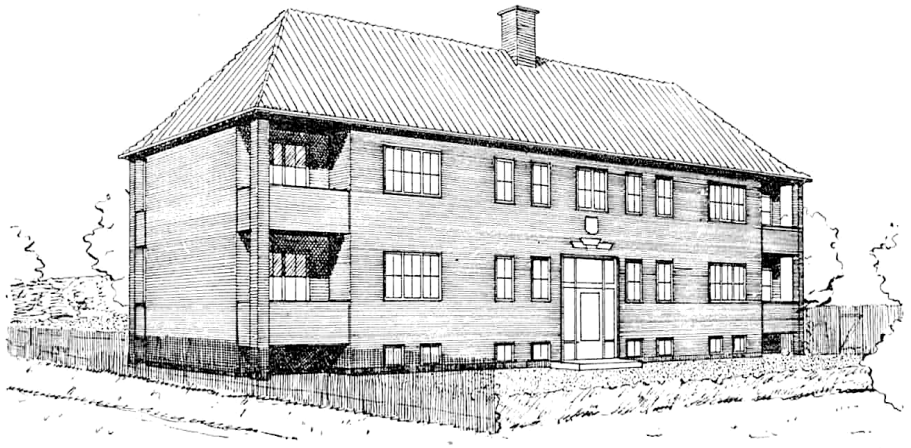

Esbjerg Kommune har gennemført et omfattende Byggeri i Krigsaarene. Siden Sommeren 1941 er der opført eller projekteret ca. 300 nye Lejligheder til en samlet Opførelsessum paa 2.692.000 Kr. Fotografierne paa disse Sider viser nogle af de nye Komplekser. Øverst til venstre: Bebyggelse i Rørkjærsgade, fuldført 1942. — I Midten: til venstre: Ejendomme i Grønnegade, paabegyndt Foraaret 1943. Nederst: En-Etages Bebyggelse Ved Skoven, fuldført Efteraaret 1942. — Nederst til højre: Aldersrenteboliger, Nørvang, fuldført Sommeren 1942. — Øverst til højre: Et Eksempel paa Boligforeningsbyggeri i Esbjerg. Bebyggelse opført af Aktie Bolig- og Byggeforeningen af 1932.

I Anledning af 75 Aars Dagen for Vedtagelsen af Loven om Esbjerg Havn vedtog Esbjerg Byraad paa Jubilæumsdagen den 24. April 1943 at opføre en Fribolig for veltjente Havnearbejdere. — Bygningen, som vi ovenfor bringer en Tegning af, er nu under Opførelse.

maatte Kommunen selv gaa i Gang. Da man i Sommeren 1918 til Stadighed havde haft 10—15 husvilde Familier at skaffe foreløbigt Husrum, maatte der træffes Forholdsregler med øjeblikkelig Virkning, og Kommunen lod derfor straks i Efteraaret 1918 opføre 16 Træbarakker med ialt 64 Lejligheder.

Skønt Boligforeningerne i Perioden 1918 til Oktober 1919 lod opføre 80 Lejligheder, maatte Kommunen dog ved April Flyttedag 1919 skaffe midlertidigt Ophold til 14, hovedsagelig børnerige Familier. Da endvidere Sammenflytning, efter hvad man kunde skønne, havde fundet Sted i ca. 80 Tilfælde, maatte Kommu-

Paabegyndt	Beliggenhed	Antal Lejligheder	Omkostninger	Taget i Brug
1. Sommeren 1941 ..	Nørvang 79—83 (Aldersrentebolig)	42	ca. 280.000	Foraaret 1942
2. Efteraaret 1941 ...	Rørkjærsgade 61—67 ..	16	» 116.000	Foraaret 1942
3. Foraaret 1942	» 71—73 ..	16	» 150.000	Efteraaret 1942
4. Efteraaret 1942 ...	Nørvang 92—98 (Aldersrentebolig)	48	» 340.000	Sommeren 1943
5. » » ...	Ved Skoven	32	» 220.000	» 1943
6. Vinteren 1942	Stenpladsen (Træhuse)	8	» 60.000	Januar 1943
7. Foraaret 1943	Grønnegade	16	» 200.000	
8. » »	»	8	» 105.000	
9. Sommeren 1943 ..	Hj. af Grønnegade og Holbergsgade	8	» 116.000	
10. » » ..	Hjørnet af Fyensgade og Ribegade	12	» 155.000	
11. » » ..	Gasværksgade	12	» 155.000	
12. » » ..	Nørvang 86—90	36	» 320.000	
13. Efteraaret 1943 ...	Hjørnet af Ewalds Allé og Grundtvigs Allé ...	24	» 345.000	
14. » » ...	Havnegade (Fribolig for Havnearbejdere ...	10	» 130.000	

nen atter optræde som Bygherre, og i Efteraaret 1919 paabegyndtes Opførelse af to store Beboelseskomplekser, et i Havnegade og et i Sjællandsgade. Anlægsudgifterne ved disse beløb sig til ca. 1.600.000 Kr. Paa samme Tid opførtes yderligere 2 Barakker, og Barakbyggeriet stod herefter Kommunen i 600.000 Kr.

I 1921—22 paabegyndtes atter et Beboelseskompleks paa Hjørnet af Nørregade og Strandbygade til ialt 470.000 Kr., og med dettes Fuldførelse var Kommunens Krigs- eller Krisebyggeri i denne Omgang endt.

Ganske vist opgav man ikke fuldstændigt det kommunale Boligbyggeri mellem de to Krige, men det indskrænkedes meget væsentligt og indgik hovedsagelig som et Led i Forsorgen for Byens gamle og svage.

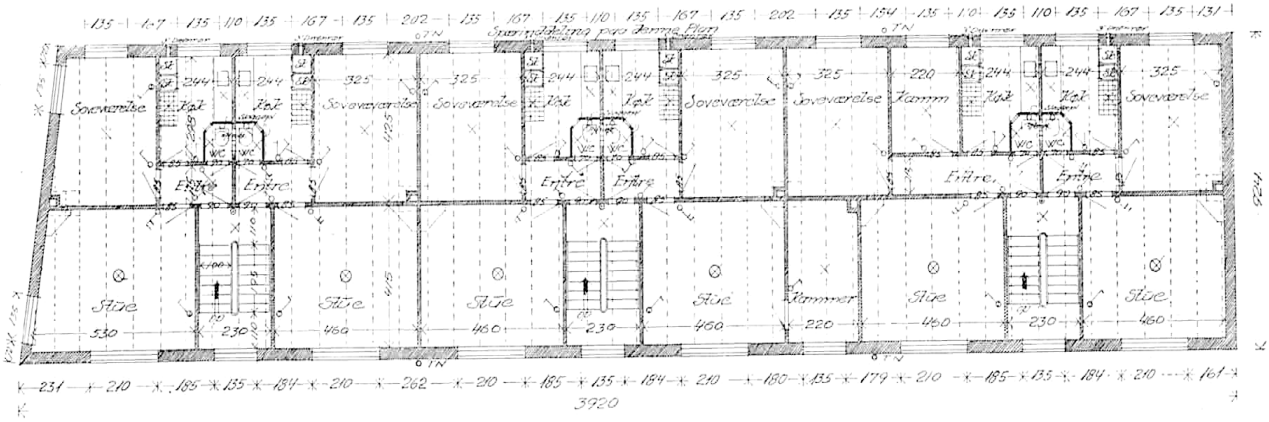
I Modsætning til Aarene umiddelbart før den forrige Krig var det private Byggeri i Esbjerg i Aarene 1937—38 gaaet ned til ca. Halvdelen af det normale, og efter en kort Opblussen i 1939 gik det nu helt i Staa. Indvandringen var ikke særlig kraftig i Krigens første Aar, men om nogen Stagnation i Lighed med Forholdene under den tidligere Krig var der ikke Tale. Allerede fra Begyndelsen af Aaret 1941 tog Indvandringen imidlertid voldsomt til og var i dette Aar lige saa kraftig som i Aaret 1916. Husvildespørgsmaalet blev dermed atter aktuelt i Esbjerg, og Kommunalbestyrelsen maatte nu i Lighed med Forholdene under den forrige Krig i vid Udstrækning optræde som Bygherre. Oversigten viser, i hvilken Udstrækning dette har fundet Sted.

Skønt Kommunens financielle Indsats i Boligbyggeri under Krigen saaledes nu nærmer sig 3 Mill. Kr., var Antallet af husvilde Familier under midlertidig Boligforsorg i Juli Maaned ialt 37.

Af de ovennævnte 288 Lejligheder er paa nuværende Tidspunkt ialt 162 taget i Brug, medens Resten kan ventes færdige til Indflytning i Løbet af Efteraaret, Vinteren og Foraaret.

Hertil kommer, at Arbejdernes Boligforening for Øjeblikket har 66 Lejligheder under Opførelse og det private Byggeri ca. 140 Lejligheder, saaledes at der i Esbjerg for Øjeblikket er ca. 300 Lejligheder under Opførelse.

Skønt dette svarer til henved et Aars normal Boligproduktion i Esbjerg, bevirker det store Indvandringsoverskud, der i 1942 udgjorde 591 Personer og alene i Maanederne Januar 1943 til Oktober 1943 743 Personer, at Boligsituationen langt fra er afklaret, men at Kommunen stadig maa skaffe husvilde Familier midlertidigt Ophold.

Grundplan af Bebyggelsen Hjørnet af Fynsgade og Ribegade.
Paabegyndt af Esbjerg Kommune i Sommeren 1943.

Skattestatistik

I det første Hefte af Kvartalsskriftet „Esbjerg", der udkom i Foraaret 1941, blev der i en kort Artikel gjort Rede for Indtægtsudviklingen i Byen i Aarene 1937, 1938 og 1939, altsaa i de Aar, man kan kalde Førkrigsaarene. Som i de fleste andre større Provinsbyer steg Indtægterne i Esbjerg i disse Aar jævnt og støt. Stigningen var ganske vist en Smule kraftigere end i f. Eks. Byer som Aarhus, Odense, Randers og Vejle, men denne Forskel var dog ubetydelig, og Esbjerg passede godt ind i det temmelig ensartede Billede af den økonomiske Udvikling i de øvrige af Landets Byer i disse Aar.

Med Krigen faldt dette harmoniske Billede af Byernes økonomiske Udvikling ganske fra hinanden.

I enkelte Byer viste Indtægterne nu Tilbagegang eller Stagnation, i andre Byer fortsattes den jævne Stigning, og i enkelte Byer gik Indtægterne op i en Højde, der aldrig før var set.

Til disse sidste Byer hører Esbjerg, idet navnlig de med Fiskeriets forbundne ekstraordinære Indtjeningsmuligheder bidrog til den kraftige Stigning i Byens samlede Indkomst.

I det følgende skal i korte Træk belyses Udviklingen i de tre Krigsaar, og til Sammenligning er oplyst Tallene for Aaret 1939.

Nedenstaaende Tabel viser den samlede ansatte Indkomst i Aarene 1939—42, Skatteaarene 1940/41—1943/44):

Tabel I.

	Stigning fra foregaaende Aar.	Stigning fra 1939.
1939: 35.446.000 Kr.	6 %	—
1940: 43.356.000 „	22 %	22 %
1941: 58.480.000 „	35 %	65 %
1942: 68.211.000 „	17 %	92 %

Det vil ses, at Stigningen var særlig kraftig fra 1940 til 1941, idet den samlede Indkomst i dette Aar steg 35 % mod 22 % det foregaaende Aar og 17 % i det efterfølgende. Det maa her erindres, at Indkomsten er den ansatte (ikke den skattepligtige) Indkomst, hvorved forstaas den virkelige Indkomst reduceret med de tilladte Fradrag for betalte Skatter, Forsikringer m. v.

Til Trods for de stadig stigende Skattefradrag laa den samlede ansatte Indkomst i Byen for 1942 saaledes ca. 90 % over Førkrigstidens Indkomst.

Da Antallet af Skatteydere, som det vil fremgaa af nedenstaaende Tabel, er steget noget, er Gennemsnitsindkomsten, som vel er et bedre Udtryk for Indtægtsniveauet end den samlede Indkomst, steget knap saa meget. Dette fremgaar af følgende:

Tabel II.

	Antal Skatteydere	Gennemsnitlig ansat Indkomst	Stigning i Gennemsnitsindkomsten fra 1939
1939	14 860	2.385 Kr.	—
1940	15.164	2.859 „	20 %
1941	15.621	3.743 „	57 %
1942	15.975	4.269 „	80 %

Af Betydning for den almindelige Velstand i Byen er imidlertid ikke blot Gennemsnitsindkomsten, men ogsaa Spørgsmaalet om, hvorledes Indtægterne fordeler sig over de forskellige Skatteydere. Dette fremgaar af hosstaaende Tabel III. Det fremgaar heraf, at medens ca. 72 % af Byens Skatteydere i 1939 havde en Indkomst paa under 3.000 Kr., var der i 1942 blot ca. 51 % under denne Grænse.

I Indkomstgruppen 3—5.000 Kr. var Procenten henholdsvis ca. 20 og 29 og i Gruppen 5—10.000 Kr. henholdsvis ca. 6 og 12. Der er saaledes sket en stærk Oprykning til Mellemindtægterne.

Af Skatteydere havde i 1939 kun ca. 1,6 % over 10.000 Kr. i ansat Indkomst, men i 1942 ca. 7,5 %. Som et Kuriosum kan nævnes, at medens der i Esbjerg før Krigen ikke fandtes een eneste Skatteyder med en Indtægt over 100.000 Kr., var der i Aaret 1942 ialt 12.

Af Tabel III fremgaar endvidere Størrelsen af

den skattepligtige Indtægt, hvorved forstaas den ansatte Indtægt reduceret med Fradrag for Børn og forhøjet eller nedsat i Overensstemmelse med Kommunens Ligningsskala, nedsat, naar det drejer sig om Indkomster paa under 5.000 og 4.000 Kr. for henholdsvis Forsørgere og Ikke-Forsørgere, og forhøjet for Indtægter over disse Grænser.

I Almindelighed tæller Nedsættelserne mere end Forhøjelserne, da jo forholdsvis mange ligger under Grænserne. Men det vil ses, at for Aaret 1942 er den skattepligtige Indkomst større end den ansatte, dette til Trods for en klækkelig Forhøjelse af Børnefradraget. Det er første Gang i Esbjergs Historie, at den skattepligtige Indkomst ligger over den ansatte.

Det vil endvidere af Tabel III fremgaa, at medens det udskrevne Kommune- og Kirkeskattebeløb i 1939 udgjorde ca. 3,4 Mill. Kr., var det i 1942 ca. 6,5 Mill. Kr. til Trods for, at Ligningsprocenten inclusive Kirkeskatteprocenten er faldet fra 14,0 % til 9,4 %.

Medens Hovedvægten ved Skatteudskrivningen før Krigen laa paa Mellemindtægterne, er den nu flyttet op paa de største Indtægter. Dette fremgaar af Tabel IV, der viser den procentvise Del af den samlede Kommuneskat, der falder paa de forskellige Indkomstgrupper.

Tabel IV.

	1939	1942
under 2.000 Kr.	5,6 %	1,6 %
2.000—3.000 „	13,7 %	3,7 %
3.000—5.000 „	31,4 %	18,4 %
5.000—7.000 „	14,4 %	11,1 %
7.000—10.000 „	9,7 %	9,8 %
10.000—20.000 „	14,7 %	21,8 %
20.000—100.000 „	10,6 %	29,6 %
100.000 Kr. og derover	—	4,0 %
	100 %	100 %

Medens Indkomstgruppen 3—5.000 Kr. saaledes i 1939 betalte henved 1/3 af den samlede Kommuneskat, falder nu kun knap 1/5 herpaa. Modsvarende dette betaler nu Skatteydere med over 10.000 Kr. over Halvdelen af Kommuneskatten mod før kun ¼.

Tabel III.

	Antal Skatteydere				Ansat Indkomst (1000 Kr.)				Skattepl. Indkomst (1000 Kr.)				Kommuneskat incl. Kirkeskat (1000 Kr.)			
	1939	1940	1941	1942	1939	1940	1941	1942	1939	1940	1941	1942	1939	1940	1941	1942
under 2.000 Kr.	7.673	7.015	6.617	9.986	7.015	6.469	5.881	5.312	1.350	1.301	1.158	1.106	190	161	121	105
2—3.000 „	3.092	2.854	2.483	2.115	7.715	7.116	6.208	5.290	3.336	3.161	2.867	2.550	467	388	295	240
3—5.000 „	3.026	3.849	4.089	4.679	11.174	14.231	15.491	18.115	7.614	9.733	10.978	12.793	1.065	1.196	1.130	1.201
5—7.000 „	601	740	935	1.346	3.457	4.264	5.405	7.746	3.513	4.343	5.600	7.695	491	534	576	723
7—10.000 „	233	326	560	654	1.890	2.697	4.642	5.411	2.332	3.370	5.920	6.795	326	414	610	638
10—20.000 „	178	248	596	764	2.474	3.373	8.118	10.628	3.560	4.828	11 625	15.110	498	594	1.197	1.419
20—100.000 „	57	127	330	419	1.721	4.025	10.671	13.868	2.563	5.987	15.845	20.531	359	737	1.632	1.931
100.000 Kr. og derover ..	—	5	10	12	—	1.181	2.064	1.841	—	1.770	3.093	2.757	—	218	318	259
	14.860	15.164	15.621	15.975	35.446	43.356	58.480	68.211	24.268	34.493	57.086	69.337	3.396	4.242	5.879	6.516

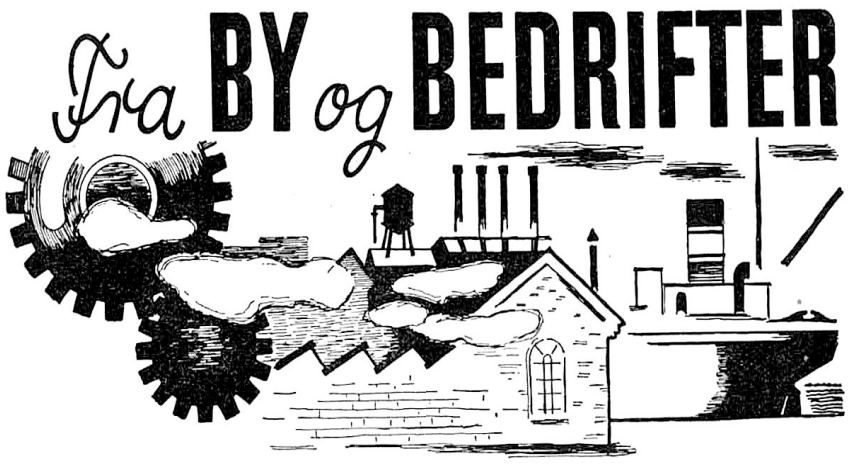
Statistikken FORTÆLLER

Bevægelserne i Esbjerg Registerbefolkning. Januar 1930—Oktober 1943.

	Folketal v. Aarets Begyndelse	I Aarets Løb						
		Fødte	Døde	Fødsels-overskud	Tilflyttet	Fraflyttet	Indvandrings-overskud	Samlet Tilvækst
1930	26,298	522	239	283	4208	3720	488	771
1931	27,069	581	269	312	4320	3500	820	1132
1932	28,201	556	291	265	3932	3477	455	720
1933	28,921	544	274	270	3793	3615	178	448
1934	29,369	601	280	321	4037	3668	369	690
1935	30,059	550	312	238	4315	4114	201	439
1936	30,498	639	387	252	4352	3977	375	627
1937	31,125	607	317	290	4537	4109	428	718
1938	31,843	641	327	314	4436	3959	477	791
1959	32,634	621	303	318	4091	4181	÷ 90	228
1940	32,862	635	368	267	4147	3881	266	533
1941	33,395	709	364	345	3719	3434	285	630
1942	34,025	799	334	465	4086	3495	591	1056
1943	35,081	684	290	394	3804	3061	743	1137
Pr. 1. Oktbr. 1943	36,218							

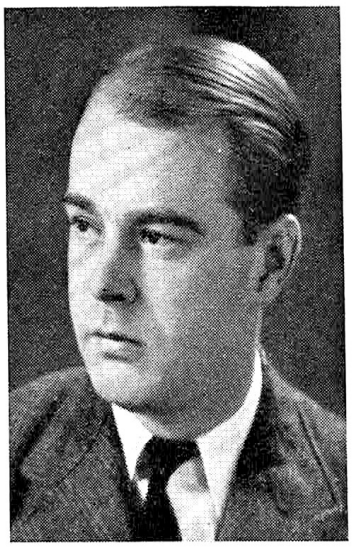
Antal Vielser i Esbjerg 1930—42.

	Godkendte til Indgaaelse			Foretagne Vielser		
	Ialt	Heraf til		Ialt	Heraf	
		Kirkelig Vielse	Borgerlig Vielse		Kirkelig Vielse	Borgerlig Vielse
1930	255	140	115	270	138	132
1931	256	121	135	276	142	134
1932	230	117	113	238	122	116
1933	316	165	161	317	157	160
1934	295	154	141	298	150	148
1935	324	165	159	324	148	176
1936	329	168	161	315	147	168
1937	316	148	168	314	130	184
1938	314	160	154	301	139	162
1939	353	160	193	358	154	204
1940	334	165	169	336	167	169
1941	316	182	134	329	180	149
1942	365	212	153	370	207	163

Farvel til en Redaktør

Med dette Nummer af ESBJERG er det sidste Gang, den ene af Tidsskriftets Redaktører,

Erhvervschef Rudolf Jørgensen H. A., har haft med Tidsskriftets Tilrettelæggelse at gøre. Den 1. Oktober fratraadte Rudolf Jørgensen sin Stilling som Sekretær for Esbjerg Erhvervsraad og Leder af Esbjerg Erhvervskontor, for at tiltræde en Stilling som Direktør for en Industri-Virksomhed i København.

Rudolf Jørgensen har været beskæftiget i Esbjerg siden 1. Maj 1938, da Esbjerg Erhvervskontor blev oprettet som det første i Landet. Han har saaledes været med til at tilrettelægge det danske Erhvervsraadsarbejde i den Form, det har faaet, og har skabt Rammerne for det Arbejde, Esbjerg Erhvervsraad og Esbjerg By har ønsket at gøre.

Som Rudolf Jørgensens Efterfølger har Esbjerg Erhvervsraad antaget Hr. Paul Schau, H. D. Paul Schau har tidligere været beskæftiget i Udenrigsministeriets Erhvervskontor og har blandt andet været udsendt som Konsulatssekretær til Slovakiet.

Sunde Børn - gode Borgere

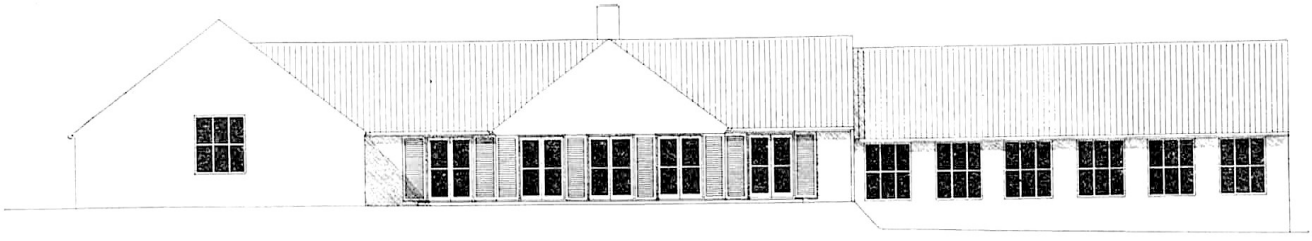
Esbjerg Kommunes Skolevæsen har altid haft de skolehygiejniske Foranstaltninger blandt de første Ting paa sit Program, og blandt andet har man gjort en stor Indsats for at skabe gode og sunde Feriemuligheder for Skolebørnene.

Som et Led i dette Arbejde har Esbjerg Kommune nu truffet Forberedelser til Oprettelse af en ny stor Feriekoloni for Esbjerg-Børn ved Købet af et 26.000 m² stort Areal ved Drejens Strand. Arealet grænser direkte ned til Kolding Fjord, og der er projekteret en Feriekoloni med Plads til 96 Børn paa Arealet. Ifølge de foreløbige Planer bliver der tre Hovedafdelinger: Skolefløj, Økonomifløj og Sovefløj, og der bliver 2 Klasseværelser, Sygestuer, Spisesal, Samlingssal, Dagligstue osv. Anlægsomkostningerne er anslaaet til 165.000 Kr.

Værsgo og spis

Hver By har sine Specialiteter. Og det er ofte de mærkeligste Ting, man ser fremhævet. Det hedder Byen med de smukke Solnedgange og Porten til jeg ved ikke hvad. Esbjerg har ogsaa noget at prale med, den kan kalde sig Byen med det bedste Kød. Det er Stadsdyrlæge A. Krogsgaard, der har givet Byen Mulighed for at benytte dette i

Esbjerg Kommunes projekterede Feriehjem for Skolebørn ved Kolding Fjord.

vore Dage saa eftertragtede Slagord. Vi citerer Stadsdyrlægen:

— Jeg synes, Esbjerg er en renlig og frisk By, som det maa være sundt at leve i. De Kreaturer, vi har, er nogle af de bedste, der findes, og det skyldes den gode Græsning. Fagfolk siger, vi har det bedste Kød her i Esbjerg. Det ligger — foruden som sagt i de gode Græsningsforhold — i Korthorns-Kreaturerne og Krydsninger deraf. Vi har Dubletkalve, hvis Laarparti og Rygmuskulatur er særdeles udviklet, saa det giver Kød lige noget for „Feinschmeckere". Det faar man ikke i mange andre Byer.

Den jydske Ungdomskostskole

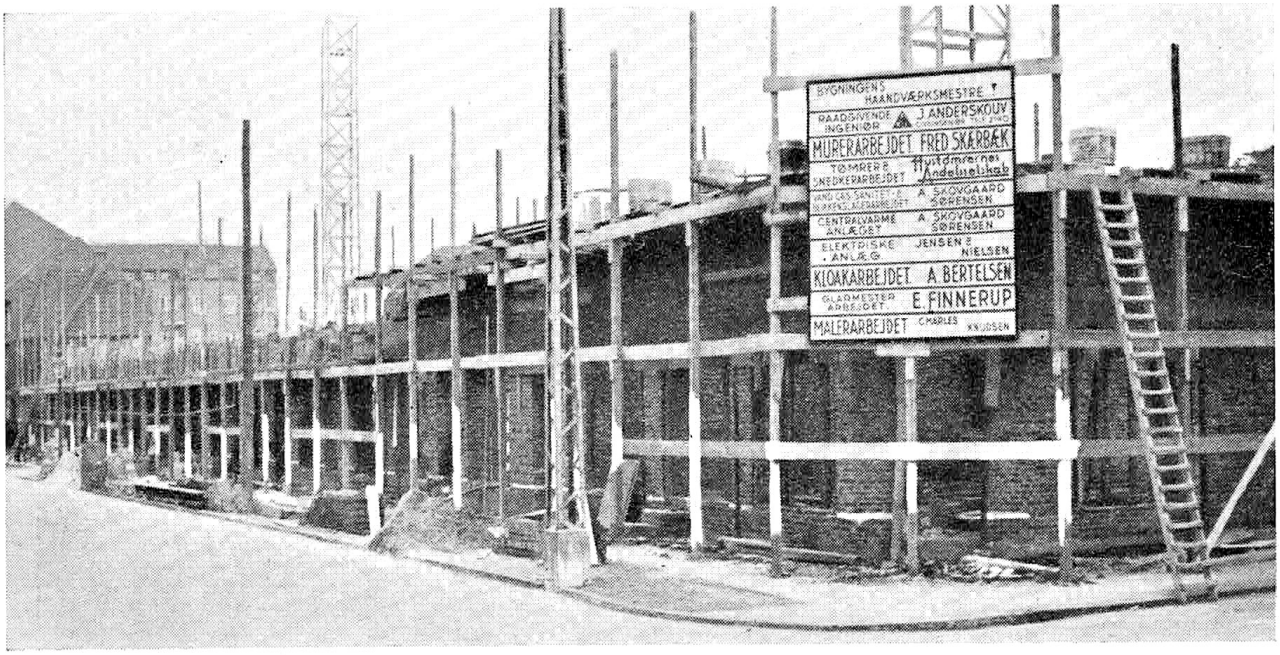
I Aftenskolerne for den ufaglærte Ungdom bibringes der Deltagerne en vis Viden om deres teoretiske Arbejde. Med blot 2 Aftentimer til Raadighed kan der ved Siden af Undervisningen ikke lægges stor Vægt paa de opdragende Momenter. En Kreds af stærkt skoleinteresserede Mennesker i Esbjerg har derfor taget Initiativet til Oprettelse af en Ungdomskostskole, hvor Lærerne kan færdes sammen med Eleverne baade Dag og Aften, og have Mulighed for at yde dem noget ud over selve Undervisningen. Man haaber, at mange af de Unge gennem et Ophold paa Skolen faar Lyst til at fortsætte paa Højskolerne. Med Tilslutning fra Aalborg, Aarhus, Fredericia, Haderslev, Holstebro, Horsens, Silkeborg, Skive og Varde paabegyndte Skolen sit Virke i Begyndelsen af November paa Askov Sløjdskole.

Storbyggeri i Esbjerg

Ved Siden af det kommunale Byggeri, som for Tiden udføres i stort Omfang i Esbjerg By, arbejder Boligforeninger og private Bygherrer paa flere betydelige Byggeforetagender. Blandt de største er det Million-Kompleks, som Arbejdernes Boligforening for Tiden opfører paa en Grund paa Hjørnet af Nygaardsvej og Torvegade. Bygningen bliver en kombineret Forretnings- og Beboelses-Ejendom, og den vil antagelig staa færdig til Indflytning 1. Juni 1944. Alle Forretningslokaler og Lejligheder er forlængst udlejet.

En væsentlig Del af den Fisk, der landes i Esbjerg, er Rødspætter. Før Krigen gav Snurrevodsfiskeriet en 3—4 Kurve Rødspætter i et Træk, naar man havde Heldet med sig, 6—7 Kurve blev betragtet som noget særligt fint, men nu faar man let 12—14 Kurve i et Træk. Ja, det hænder, at man maa lade Fangsten gaa, fordi Fangstredskaberne ikke er stærke nok til at drage Fangsten indenbords. Det maa være utrolige Mængder Rød-

Forretnings- og Beboelsesejendom, Hjørnet af Torvegade og Nygaardsvej.

spætter, der trives ude i det barske Vesterhav.

Herom fortæller Marinebiologerne, at Rødspætterne gyder i den sydvestlige Del af Vesterhavet, — ude paa omkring 40 Meter Vand. Af Strømmen føres Æggene og senere den spæde Yngel i Overfladevandet ind mod bl. a. den jyske Kyst. Her faar Ynglen Fladfiskens Form og forandres til smaabitte Rødspætter, der ikke er mere end omkring halvanden Centimeter lange. Disse Smaafisk bringes af Strømmen i uhyre Mængder ind i Vadehavet Syd for Ho Bugt. Paa disse Vande har Fiskene i Dybder mellem en halv og et Par Meter de bedst tænkelige Opvækstbetingelser. Biologerne har ved visse begrænsede Undersøgelser paa Havet fulgt Udviklingen i Ho Bugt og andre Steder i Vadehavet og har derigennem faaet nøjagtig Rede paa, hvordan disse Millioner af Smaarødspætters Livsbane har formet sig. Fiskerigdommen stammer fra Aargangene 1939—40—41—43, mens 1942 af en eller anden endnu ukendt Grund delvis har svigtet. Denne Overbefolkning ved Kysterne mærkes allerede nu ogsaa paa dybere Vand. Thi efter et Par Aars Forløb drager Rødspætterne bort fra Vadehavet og ud paa de Vande, hvor de som voksne trives bedst — d. v. s. i Horns Rev-Omraadet og videre ud over Vesterhavet.

Denne Overbefolkning medfører imidlertid ikke, at Rødspætterne dør i Hobevis, — de falder iøvrigt næsten alle som Ofre for Menneskene eller andre Fjender. Derimod har Rødspætterne dels maattet sætte sig selv paa Smalkost og dels søgt Eksistensmuligheder paa nye Steder. Foderationeringen er saa spartansk, at Rødspætterne nu tager næsten dobbelt saa lang Tid om at vokse til som for nogle Aar siden. For Krigen var det saaledes, at de kun godt en Centimeter lange Rødspætter i Vadehavet i Løbet af ca. 3 Aar kunde naa op paa en god Spisestørrelse, hvilket vil sige en Længde af 25 Centimeter eller mere. Nu er deres Vækstevne, særlig inde ved Kysterne, nedsat saa meget, at de tager yderligere et Par Aar for at vokse til. Paa Doggerbanken kunde en Rødspætte lægge 14 cm til sin Vækst paa et Aar, men Trangen til nye Madsteder bevirker, at de store og gamle Fisk, som ellers findes langt ude i Vesterhavet, paany klumper sig sammen inde ved Kysterne. Herinde bliver der saa et smallere Bælte for den opvoksende Slægt at eksistere paa, og baade ude og inde er Levemulighederne derfor blevet nedsat.

Det er derfor ikke noget Under, at Kutterne kommer til Havn med fyldte Laster — Sagkundskaben ønsker endog, at der maa blive taget endnu flere Rødspætter, end Tilfældet er i Øjeblikket. Det vilde nemlig gavne baade Fiskebestanden og Forbrugerne.

E. & C.

I 1893, da Esbjerg kunde holde 25 Aars Jubilæum, fandt Konsul D. Lauritzen, der blandt de mange andre Forretninger, han deltog i, havde begyndt Indførsel over Esbjerg Havn af Korn- og Foderstoffer, Klid og Oliekager, at Tiden var inde til at udskille denne Importforretning som et særligt Importselskab. Ledelsen blev betroet to unge Forretningsmænd, Hans Eriksen og S. P. Christensen, der lagde Navn til Aktieselskabet. Fra Starten havde man tænkt sig, at Forretningen skulde baseres paa Esbjergs naturlige Opland, der dengang ikke var stort som i Dag, men man naaede i Aarene derefter langt videre. Der oparbejdedes en Forretning, som kom til at omspænde hele Danmark, og som fik Følere ud i den store Verden, idet Esbjergfirmaet indrettede egne Kontorer i New York og Buenos Aires. De udenlandske Filialer maatte dog afvikles, da Afspærringskrisen satte ind i Tyverne. Selskabet har nu en Aktiekapital paa 900.000 Kr.

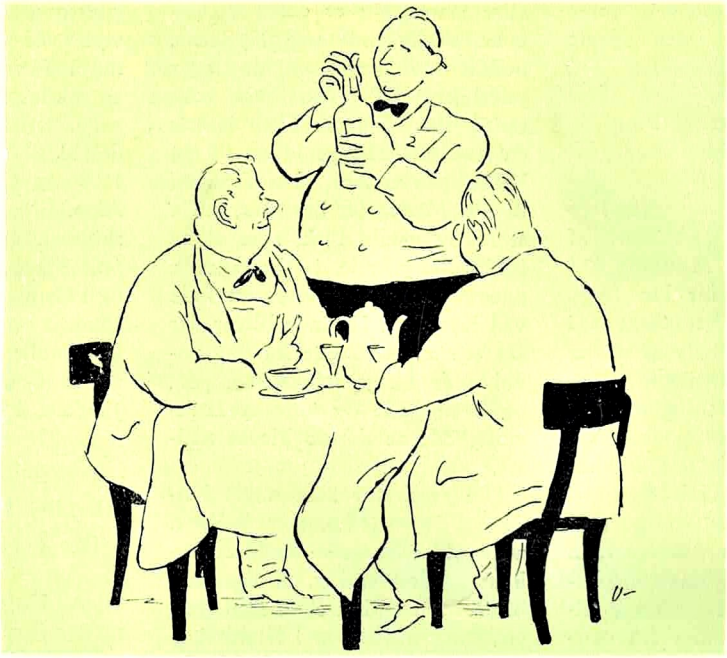
Paa Selskabets Initiativ oprettedes bl. a. Valsemøllen i Esbjerg i 1899 og Oliemøllen i 1916. Fra Akts. Eriksen & Christensen udskiltes i 1933 Eriksen & Christensens Hønse- og Svinefoderfabrik, og i Forbindelse med denne Virksomhed oprettedes i 1941 Esbjerg Grynmølle.

Paa Grund af Forholdene er Jubilæet ikke blevet fejret udadtil.

Skotøj i Esbjerg

Den 1. November d. A. var det 25 Aar siden, at Bornholmeren C. A. Hoffgaard — forbløffende mange Bornholmere har slaaet sig ned i Esbjerg — paabegyndte en Fabrikation af Skotøj i Esbjerg. Damesko, Børnefodtøj og Sportssko forarbejdes som Specialiteter, der har bidraget til at skabe Fabriken et godt Ry Landet over.

En Kaffepunch liver en Vestjyde op,
han si'r: „Maa a pærre lidt ve' di Kop."
Skikken er gammel, Tiden er ny
i Esbjerg By.

Esbjerg

En levende og karakteristisk By, og dertil det ideelle Udgangspunkt for Ferien i Vestjylland.